

AKTUÁLIS

MURÁDIN LÁSZLÓ

(1930. november 29 – 2022. február 9)¹

Mint a Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények munkatársa, Murádin László szerkesztői munkáját folytató filológus szólnék az elhunyt munkásságáról, de nehéz a határt megvonni tevékenysége területei között – azokat pályája vége felé komoly intézményi kitüntetések, elismerések értékelték.

Inkább pályája kései szakaszának tanújaként, egy másik nemzedék tagjaként olvasom, értelmezem, amit reánk hagyott.

Harasztos szülötte, a nyelvföldrajz szakembere, akadémiai kutató, hazai és külföldi nyelvészeti projektumok elkötelezett résztvevője, a Szabadság, a Romániai magyar irodalmi lexikon magyar nyelvismereti munkatársa, erdélyi nagycsaládja szeretett tagja, Murádin László fizikai valóságában nincs immár közöttünk. De azt közölte velünk jelenlétével, valamennyi írásával, hogy a magyar nyelv eleven és hogy változatait és változásait tanúsítani kell. Munkásságát értékelve erről az elevenségről gondolkozzunk a továbbiakban.

Középiskolai tanulmányait a gyulafehérvári Majláth Gimnáziumban, a kolozsvári Piarista Főgimnáziumban és a marosvásárhelyi Bolyai Liceumban végezte. A kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen 1954-ben szerzett magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet. Másodéves egyetemi hallgató korában, Szabó T. Attila nyelvtörténet, Gálffy Mózes úgynevezett eszközfonetika és leíró nyelvtan óráin kedvelte meg a nyelvészetet. Fiatal végzősként nevezték ki gyakornoknak az egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékére Bura Lászlóval együtt. Két év múltán ugyanott tanársegédként folytatta szemináriumvezetői munkáját (1954–1958).

Az 1950-es évek Romániájában kezdte pályáját és a korszak politikája a magyar közösség életét – ezen belül az egyes értelmiségi életutakat is kiszolgáltatottá tette. Koncepciós perek, káderváltogatások, intézményrombolás és emberi tragédiák közepette kellett élnie és dolgoznia.

Rövid egyetemi oktatói pályaszakasza után tudományos kutató, 1964-től főkutató lett a Román Akadémia kolozsvári Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Intézetében – itt kezdődött szerkesztői munkássága is. A kutatócsoport, amelybe meghívták, 1957 végén a Szabó T. Attila vezetésével alakult, a professzor, továbbá Gazda Ferenc és Nagy Jenő által összeállított kérdőívek alapján gyűjtött Murádin László is helynévanyagot Gazda Ferenc helyébe lépve, miután koholt politikai vádak alapján Gazda börtönbe került. Amikor kutatótársát, Nagy Jenőt (szintén politikai vádak alapján) eltávolították az intézetből, Szabó

¹ Elhangozott Murádin László temetésén a kolozsvári Házsongárdi Temetőben 2022 február 12-én.

T. Attila itteni kutatói főlállását megszüntették (1959), az Intézet magyar nyelvjárástudományi részlegén egyedül maradt. Önállóan dolgozott. – de felelősségtudattal. Ezt is jelenti későbbi kijelentése, hogy „Én csökönyös vagyok a tudományos munkában”. Munkatársainak emléket állított: Szabó T. Attiláról az *Erdélyi Pantheon* III kötetébe írt pályaképet, Nagy Jenőről a Szabadság napilapba nekrológot.

1959-ben Benkő Lorándot és Lőrincze Lajost kísérhette el erdélyi kutatóútjára.

Nyelvművelésünk új lendülete címmel 1971. októberében közölt programadó cikket a Korunkban, amelyből tudósi krédója is megfogalmazódik – az összefüggéskeresése a tanulás és a nyelvhasználat változatai között).^{2,3} Kérdésselvetése valóságos tudományszervezési javaslat: „Hol vannak azok a nyelvészociológiai tanulmányok, művek, amelyek felméri a hazai magyarság társadalmi rétegeinek nyelvállapotát, nyelvismeretét?”

Hadd vezessük le ebből munkásságának két határozott irányát: a tudományos anyaggyűjtést és -értelmezést (nyelvöldrajzi kutatás, nyelvjárási atlaszok, névtani közlemények), ezzel kapcsolatban a szerkesztői munkát és az igényes tudományszerűsítést, nyelvhasználati közírást.

Műveinek kronologikus jegyzéke egyébként Kádár Edit szerkesztésében, a Péntek János által megírt szakmai pályaképpel jelent meg 2016-ban a *Romániai magyar nyelvészek* sorozat első darabjaként a Szabó T. Attila Nyelvi Intézet és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság közös kiadásában.

Életútinterjút Tanczos Vilmos készített vele, ezt a Székelyföld közölte 2019 őszén.

1. A tájnyelv módszeres kutatója volt

Hízen a gyűjtés már maga is része az értelmezésnek. „A tájnyelvi gyűjtés az olyan, hogy mint nyelvésznek értened kell a falusi szokásokhoz, ismerned kell azt a kultúrát.” – mondotta. „A legjobb gyűjtés mindig az, ha valaki a saját falujában gyűjt. Mert azt mégiscsak ismeri.” (MJ 2018). A néprajzosok is számítottak a tudására.

137 falu nyelvjárást gyűjtötte össze 3200–3400 kérdéses kérdőív alapján.

„Az, hogy ott milyen helynevek vannak, az nagyon érdekes.” – állította 89 éves korában is a helynévgyűjtéséből kimaradt háromszéki településekre utalva. Szavaiból sugárzik a szenvedélyes kutató lankadatlan érdeklődése. Munkatársa volt az Európai Nyelvatlasznak (*Atlas linguarum Europae*), gyűjtője az atlasz romániai magyar kutatópontjai anyagának, és tagja a román akadémiai nagyszótár (*Dicționarul Limbii Române*) etimológiai bizottságának.

Az induló *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* kiadásába munkatársként 1957-től bekapcsolódott, főszerkesztőként ügyszeretet, pontosság jellemezte és törekvés az egyetem oktatóival, doktorandusz hallgatóival való szakmai együttműködésre, a nyelvészeti, irodalomtudományi, néprajzi (főleg folklorisztikai) témájú színvonalas írások összegyűjtésére, a lap folytonos megjelenésére.

2. A nyelvi ismereteket eredeti módon népszerűsítette.

A Kriterion Könyvkiadó Téka sorozatában *Gondolatok a nyelvről. Kosztolányi Dezső nyelvművelő írásai* címmel tett közzé egy válogatást (1977). Ő maga az Igazság (1989 decemberétől Szabadság), de más romániai magyar lapok hasábjain is rendszeresen

² Korunk 1971/10.

³ Úgy gondolta, van sajátos feladata a romániai magyar nyelvművelésnek: elsőrendű tennivaló lenne annak megvizsgálása, „ami felső szinten: az értelmiségi réteg igényesebb beszélt és írott nyelve, és alant: a sajátos színeket őrző családi társalgás nyelve között húzódik” (Éder Zoltán, *Az erdélyi magyar nyelvművelésről*. Magyar Nyelvőr 113. évfolyam, 1989. 2. szám. 14.).

közölt névtani-nyelvtörténeti jellegű, vagy a mai nyelvhasználatot illető, személyes hangú írásokat, ezeket aztán – ha jól számolom – tíz önálló kötetbe szerkesztve, rendre meg is jelentette: *Szavak títka* (Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár. 1977); *Szavak színeváltozása* (Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár. 1983); *A hely, ahol élünk. Barangolások Erdély helynevei között.* (Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely. 1998); *Egyházi településnevek Erdélyben.* (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely. 2000); *Utak és nevek. Településnevek erdélyi utakon.* (A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, Budapest. 2003); *Erdélyi magyar családnevek.* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2005.); *Mitől szép egy szó?* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2006); *Utak és nevek. Településnevek partiumi utakon.* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2007); *Babér és borostyán: Kalandozások anyanyelvünk csodálatos világában.* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2012); *Hókuszpókusz. Nyelvművelő írások* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2014); *Az asszony nem ember? Nyelvművelő írások* (Europrint Könyvkiadó, Nagyvárad. 2017).

A tudós világban neve bizonyára elsősorban *Romániai Magyar Nyelvjárások Atlasza* nyelvföldrajzi adatainak gyűjtése, a mű szerkesztése révén marad fenn.

Ma még nehezen mérhető, de kétségtelenül nagy szolgálatot tett a magyar nyelv magyarok általi ismeretének, szeretetének sok szellemes című, rövid, tudós írása (mint-egy-egy borostyán, benne katicabogár vagy hókuszpókusz). Vagy mint erdőszélen nyári este a szentjánosbogarak fénye. Ezt a nyelvi leleményességet, humort, emberismeretet elegyítő írói vénáját fedezze fel ezután a kutatás.

Isten veled tisztelt és kedves Laci bácsi, Murádin László, nem középiskolás fokon tanítottál. Fényeskedjen Neked az örök világosság.

EGYED EMESE

Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Magyar Irodalomtudományi Intézet
Kolozsvár / Cluj-Napoca, Horea, 31
egyedemesek@yahoo.com